

Hestebønner - dyrkning og sædskifte

Hestebønne kan få en plads i sædskiftet på flere bedrifter i fremtiden, men det er en afgrøde, der stiller krav til dyrkning.

Chefkonsulent Inger Bertelsen
Videncentret for Landbrug, Økologi
inb@vfl.dk

Hestebønne er som sådan ikke en vanskelig afgrøde at dyrke. En hestebønnemark i god vækst er en fryd for øjet, men samtidig kan det se jammerligt ud, når den mislykkes. Som landmand er det vigtigt at have for øje, hvordan man selv har indflydelse på resultatet, således at man får minimeret dyrkningsusikkerheden så meget som muligt. Det gøres bedst ved at sikre en afgrøde i god vækst.

God vandforsyning

Hestebønne er en tørkefølsom afgrøde. Den bør derfor kun dyrkes på lerjord med god vandforsyning og på vandet sandjord. Der er i de seneste år opnået gode resultater ved dyrkning på sandjord, dels i år med rigelig nedbør og dels hos landmænd, der har prioriteret vandingen af hestebønnerne.

Undgå ukrudt

Bælgsæd er generelt ikke de bedste konkurrenter mod ukrudt. Bælgsæd skal derfor kun sås, hvor der er styr på ukrudts-

bestanden, det gælder også for hestebønner. Rodukrudt er naturligvis uønsket i en hestebønnemark, men i forhold til frøukrudt er det vigtigt også at tænke på kvælstofniveauet i marken. Hestebønner skal ikke sås, hvor der er en god forfrugt i forhold til kvælstof, da det fremmer ukrudtet på bekostning af hestebønnerne.

Plantetal

Et for lavt plantetal kan være årsagen til lave udbytter i hestebønner. Mest udpræget er effekten af lavt plantetal under økologisk dyrkning, hvor ukrudt let tager over. Men også under konventionelle forhold er der fundet merudbytter for plantetal på 60 planter pr. m², der skal dog tages højde for, om dette merudbytte kan dække den øgede udgift til udsæd. Der kan være en tendens til at spare lidt på udsæden. Specielt hvis man har fået et storfrøet parti af hestebønner, udgør udsæd en væsentlig udgift til afgrøden. Derfor er en lav tusindkornsvægt en fordel.

Så dybt og tidligt

Hestebønner skal sås, så snart jorden er tjenlig. Da hestebønne har en lang vækstsæson, er den tidlige såning afgørende for at opnå et fornuftigt høsttidspunkt og udbytte. Jo tidligere udviklingen er i hestebønnerne, desto mindre vil de skades af et angreb af f.eks. bladlus. Den anbefalende sådybde er 8 cm, en dybde som ikke alle såmaskiner kan nå ned i. Den dybe såning sikrer en god rodudvikling og under økologiske dyrkningsforhold giver det mulighed for en sikker ukrudtsharvning. Under økologiske forhold er sådybden øget forsøgsmæssigt til 13 cm, uden det har medført udbytte-nedgang. Der har været et lidt lavere plantetal ved såning i 13 cm.

Sygdomme og skadedyr

Hestebønner angribes af flere svampesygdomme herunder hestebønnebladplet og chokoladeplet. Tidlige kraftige angreb kan være meget tabsvoldende. Sorterne angribes ikke lige kraf-

Hestebønner er en god afgrøde og ikke svær at dyrke. Her ses bælg sætning i en god sæson.

Det er vigtigt at sikre, at planterne er i god vækst, da de så bedre kan modstå angreb af f.eks. angreb af bladlus. Luseangreb starter på enkeltplanter som her.

tigt, så det er vigtigt at undgå de mest modtagelige sorter.

Angreb af bedebladlus kan være meget tabsvoldende, hvis bladlusene kommer tidligt, og planterne ikke er i god vækst f.eks. på grund af tørke. Under økologiske forhold kan man miste hele udbyttet i de værste luseår, sidst det forekom, var i 2008. Der er hyppigere angreb af bladlus på øerne end i Jylland, og de senere års pæne udbytter i økologiske forsøg kan skyldes, at hestebønnedyrkningen er blevet rykket vestpå. Samtidig har der været fokus på at sikre hestebønnerne gode vækstforhold, da det mindsker udbyttetab ved bladlusangreb.

Høsttidspunkt

Hestebønne er en sen afgrøde,

men ikke så sen som mange tror. Hestebønne kan normalt høstes i første halvdel af september. Ofte er angreb af svampesygdommen chokoladeplet medvirkende til at få hestebønnerne til at modne. Det er en fordel at vælge en tidlig sort, da det giver større sandsynlighed for gode høstdage. Hestebønner er lette at høste, og i modsætning til f.eks. ærter går de ikke i leje, så de kan godt tåle at vente på en god høstdag. Når planterne er tørre, glider høsten let, også selv om vandindholdet i frøene er lidt højt. Under økologiske forhold kan ukrudt genere i høst, specielt i efterår hvor det gode høstvejr lader vente på sig.

Sædskifte

Hestebønner bør ikke forekomme hyppigere i sædskiftet end

hver 5. år af hensyn til sædskiftesygdomme. Hestebønne og ærter angribes af nogle af de samme arter af *Fusarium*, hvorfor afstanden mellem hestebønne og ært også skal være 5 år. Til gengæld kan hestebønner godt dyrkes på ærtetræt jord, hvis det skyldes rodråd forårsaget af *Ap-hanomyces*. Hestebønne er derfor en mulighed på ejendomme, hvor der ikke kan dyrkes ærter.